

SANT MARTÍ DE MASSANET DE CABRENYS.

SANTA MARIA DE COSTOJA.

SANTA JUSTA I SANTA RUFINA DE PRATS DE M.

SANTA CECÍLIA DE MOLLÓ.

Núm. 97

13 de juny de 2010

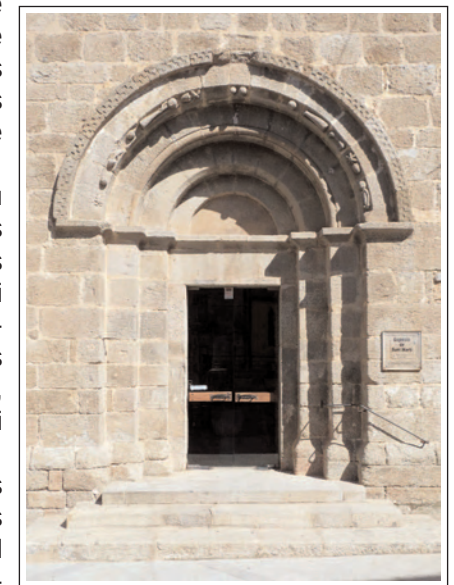
ALT EMPORDÀ – VALLESPÍR – RIPOLLÈS

SANT MARTÍ DE MAÇANET DE CABRENYS (ALT EMPORDÀ)

Sabem, per la documentació escrita, que aquesta església existia l'any 1017, però només cal donar un cop d'ull a l'edifici per adonar-se que no es tracta de l'actual. Aquesta encara que és romànica, és feta amb carreus de granit molt ben tallats, i aquest tipus de construcció és ja força tardana, és a dir, que correspon a finals del segle XII o principis del XIII.

És una església d'una sola nau rectangular, capçada per un absis semicircular més estret i força més baix que la nau, la qual és força alta i coberta per una volta seguida i apuntada. Nau i absis es troben a través d'una doble arcada en gradació, apuntada. Damunt la part més alta hi ha dos ulls de bou.

Té dos portals d'entrada. El més treballat, i propi del segle en què es construí l'església, és el que mira al sud. Té quatre arcs en gradació, llinars i timpà. El guardapols és ornat

SANT MARTÍ DE MASSANET DE CABRENYS.

amb un escacat i l'arquivolta més externa presenta uns relleus ornamentals molt simples: boles, fruites, elements vegetals i una figura humana. Els batents conserven una ferramenta i un forrellat que podrien ser coetanis a la construcció de l'església.

Al temple hi ha dues finestres romàniques que il·luminen l'estança, una al centre de l'absis i l'altra al mur de migdia. També n'hi ha una altra, d'estil renaixentista, al capdavant de la nau, damunt del portal. La part exterior de l'absis és decorada amb arcuacions cegues que descansen sobre mènsules, algunes llises i d'altres amb relleus simples. Damunt hi ha un fris de dents de serra i la cornisa.

Actualment l'església és moltes hores oberta. S'han construït unes vitrines, separades amb reixes de seguretat, on s'exposa el tresor, i així tenim possibilitat de veure-la i seguretat, la qual cosa és d'agrair.

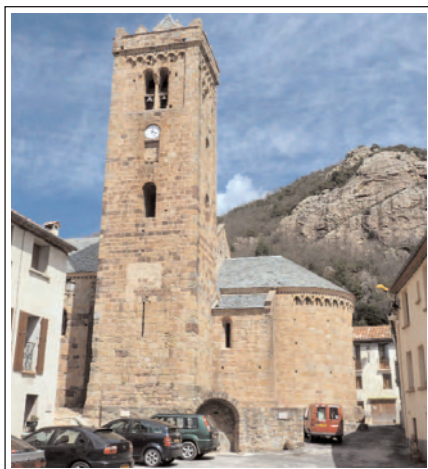
SANTA MARIA DE COSTOJA (VALLESPÍR)

La primera menció escrita d'aquesta església data del 979, relacionada amb el comte de Besalú, segons la qual llegava les dècimes de l'església al monestir d'Arles.

L'edifici és de finals de l'època romànica, de la segona meitat del segle XII. És un edifici singular pel seu atri i per les capelles que hi ha a banda i banda del presbiteri, les quals no són visibles des de l'exterior, però que defineixen una mena de transsepte. Incloem la planimetria de l'edifici per tal d'explicar-ho millor. L'accés al presbiteri és tancat per una reixa de forja notable. Aquestes capelles són cobertes per una volta d'arestes amb nervacions, formant creueria, *“un dels primers precedents, en terres catalanes*

de les voltes de creueria ogival que seran característiques de l'arquitectura gòtica”, segons Joan Badia a la *Catalunya Romànica*. Les capelles s'obren al presbiteri i a la nau, per mitjà d'arcs de mig punt, sostinguts per columnes i capitells treballats.

S'accedeix a l'edifici a través d'un portal amb tres arcs adovellats en gradació, llinda i timpà sense ornaments. Els batents de la porta conserven una notable ferramenta romànica. Però la porta principal és realment la que dona de l'atri a la nau. Aquesta sí que té un conjunt escultòric notable, encara que molt deteriorat.

SANTA MARIA DE COSTOJA. Campanar i absis.

uns pocs elements de la ferramenta romànica original, malmesa l'any 1936. El portal el formen quatre arcs de mig punt amb gradació, pràcticament llisos, com la llinda, que és composta per dovelles.

El fris, l'element més rellevant, té a la base una cornisa cilíndrica. A sobre, una renglera de dents de serra i, superposades a aquests elements, unes arcuacions cegues, recolzades damunt d'unes petites mènsules treballades. Cada una presenta la carota d'un monstre o un vegetal. Damunt de la renglera d'arcuacions hi torna a haver un altre fris amb dent d'engranatge o de serra i a sobre una imposta decorada amb una tira que fa ondulacions.

El campanar segueix també la influència llombarda. És adossat al nord de l'església i té cinc pisos, separats per un fris amb dent de serra i arcuacions

cegues. Els baixos són decorats amb arcuacions cegues i bandes llombardes, la segona planta amb una finestra amb arc de mig punt per cara, la tercera amb finestres geminades, iguals que les del quart, si bé aquestes són més grans i, finalment el cinquè presenta dos ulls de bou a cada cara. Visualment dona la impressió de ser una mica més ampla el cap que els peus i, tot i la seva alçada, al costat de l'església sembla una mica rabassut, segurament per la gran envergadura que té la nau.

SANTA CECÍLIA DE MOLLÓ.

SANTA CECÍLIA DE MOLLÓ. Portal.

Text i fotos, Lluís Fernández

PRATS DE MOLLÓ (VALLESPÍR)

És una vila situada a l'extrem occidental de la comarca del Vallespir que juntament amb la Presta, forma part de l'ajuntament de *Prats de Molló i La Presta*. És a la riba esquerra del riu Tec, a pocs quilòmetres del coll d'Ares, que el separa de la comarca del Ripollès. Té uns 1150 habitants.

El terme de Prats de Molló, que limita pel sud amb els de Setcases i Camprodon, estigué sota el domini dels comtes de Besalú i dels seus successors els comtes de Barcelona. La vila actual és el conjunt de la *vila baixa*, amb l'església, i la *vila alta*, a l'altra banda del torrent, més moderna, creada per Jaume I el 1245. Va ser emmurallada durant el segle XIV i refeta després del terratrèmol de 1428. El 1659, amb el tractat dels Pirineus es convertí en una vila francesa. La nova monarquia imposà uns nous impostos que feren que la gent es revoltés i es produís la famosa lluita dels Angelets. Això provocà un nou enderroc força general de les muralles. Esclafada per França la revolta, es construïren les muralles actuals i, a un nivell més elevat, l'anomenat fort de la Guàrdia que domina la població, i, al qual, es pot accedir per un camí cobert. Aquest recinte engloba una torre romànica circular, del segle XIII, que ja servia per a dominar el pas del riu Tec.

La muralla actual, doncs, tanca la *vila baixa* i la *vila alta*. Els dos portals principals són el de França i el d'Espanya, els quals els uneix el carrer principal de la vila. Per damunt de tot destaca l'església de Santa Justa i Santa

PRATS DE MOLLÓ. Portal del Verger.

PRATS DE MOLLÓ. Portal d'Espanya (interior).

PRATS DE MOLLÓ. Portal d'Espanya (exterior)

PRATS DE MOLLÓ. Perspectiva del portal de la Fàbrica.

de la Catalunya Nord per a independitzar Catalunya, d'Espanya, planejat per Francesc Macià i la direcció d'Estat Català. Va ser descoberta i avortada el 1926. El pla consistia en la penetració de dues columnes —una des de Sant Llorenç de Cerdans i l'altra, des del coll d'Ares— que havien d'ocupar Olot, i proclamar-hi la República Catalana.

SANTA JUSTA I SANTA RUFINA (PRATS DE MOLLÓ - VALLESPÍR)

D'aquesta església se'n tenen notícies documentals de l'any 984. També se sap que es va fer una consagració el 1245 d'un nou temple, el qual va ser gairebé reconstruït del tot al segle XVII. D'època romànica es conserva gran part del parament de migdia, amb finestres de doble esqueixada, alguna de les quals ha estat tapiada. La porta és de dos arcs de mig punt en gradació i la llinda d'una sola peça. Un exvot curiós hi ha penjat al costat de la porta, un os de balena, del qual no se'n sap la procedència i crida l'atenció dels visitants. Com a Maçanet de Cabrenys i a Costoja als batents de la porta es conserva un notable conjunt de ferro forjat romànic. Una altra peça per mencionar és una pica de batejar, en forma d'ou, romànica, decorada amb una creu llatina esculpida, que es creu que data del segle XIII.

El campanar és l'altra cos romànic rellevant, encara que té l'últim pis, el de les campanes, modern. S'alça al costat

Rufina. També, l'ajuntament, un edifici del segle XVI, la Creu dels Improperis, el camí de ronda per a la protecció de l'església, el pont de la Guillema, la plaça del Rei, i el carrer dels Mercaders, entre d'altres.

Els anomenats *Fets de Prats de Molló* fou un intent d'invasió militar des

SANTA JUSTA I SANTA RUFINA. Prats de Molló. Portal.

CAMPANARS DE SANTA MARIA DE COSTOJA, DE SANTA JUSTA I SANTA RUFINA DE PRATS DE MOLLÓ I DE SANTA CECÍLIA DE MOLLÓ.

nord de l'església i és de planta rectangular. La part romànica té tres pisos. Totes les finestres són amb arc de mig punt. El primer pis té una única finestra per cara. El segon, dues, i el tercer, dues però geminades, amb capitells d'angles bisellats. Es considera que va ser construït durant el segle XIII.

SANTA CECÍLIA DE MOLLÓ (RIPOLLÈS)

Encara que el primer document del qual es té coneixement és del 936, se sap amb certesa que l'església ja existia el 904. Fins l'any 1956 va pertànyer al bisbat de Girona, després al de Vic. Molló era situada en un punt disputat pels comtes de Besalú i el de Castellnou. El monestir de Ripoll fou qui en tingué el domini durant segles.

L'església de Santa Cecília és també, de finals del segle XII. Això sí, hi podem observar la persistència dels elements decoratius característics de l'arquitectura llombarda. És d'una sola nau, força gran, capçada també per un absis més estret i baix i coberta per una volta de canó apuntada, amb tres arcs torals reforçats per contraforts. El cor, situat al peu de la nau, és d'època tardana. El presbiteri és reforçat amb un fris ornamental de mènsules i dents de serra.

El portal és un dels elements més identificatius d'aquesta església, especialment per la seva cornisa. S'obre al mur de migdia i tot ell forma un cos sobresortit de la nau. Calen sis graons per accedir a la porta que conserva

Té cinc arquivoltes en gradació molt treballades amb temes vegetals, alguns animals fantàstics i unes figures humanes. El timpà també és farcit d'una decoració vegetal. Les columnes interiors tenen el fust decorat i les exteriors, llis. Tres dels capitells mostren decoració vegetal i el quart, lleons devoradors.

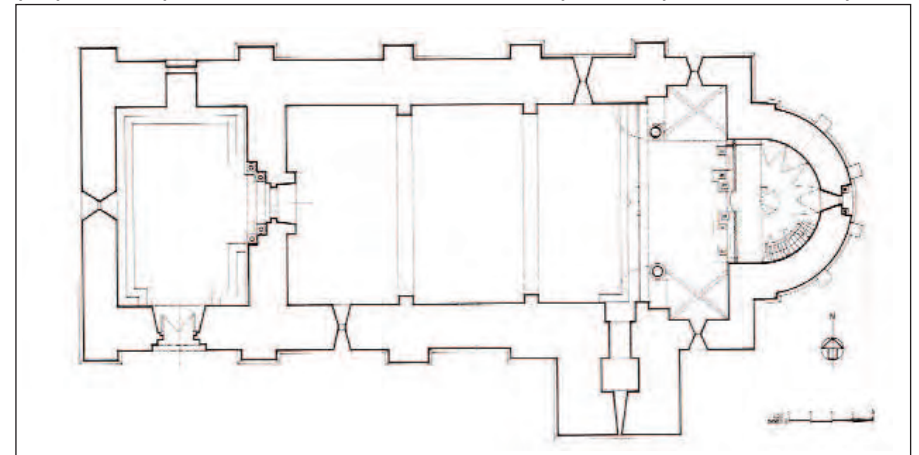
La nau del temple és rectangular i coberta amb volta apuntada reforçada per dos arcs torals i capçada per un absis molt més baix i estret. Al frontal de l'arc que separa la nau de l'absis hi ha dos ulls de bou. La resta de finestres són de doble esqueixada. La que centre l'absis per la part exterior té tres arcs de mig punt adovellats, en gradació, el central sostingut per columnes amb capitells.

L'absis exteriorment, i a la part alta té un doble fris i dues lesenes amples, amb dent de serra i arquets cecs sostinguts per mènsules. Els timpans dels arquets tenen unes obertures a manera de petites espitlleres.

El campanar és quadrangular i adossat a la nau. La base és molt alta. És de tres pisos, el tercer dels quals presenta finestres geminades de doble arquet i columnetes dobles. La part més alta és decorada amb un fris similar al de l'absis. Tot el conjunt de l'edifici és construït amb carreus molt ben tallats, propi de l'arquitectura romànica dels últims temps, en aquest sector del país.

SANTA MARIA DE COSTOJA. Portal per on s'accedeix a la nau. És a cobert, dins l'atri.

SANTA MARIA DE COSTOJA. Planta de R. Mallol, publicada a *Catalunya Romànica* vol. X, Vallespir, pg. 124.